

קש כותנה לאביסת עגלות ולריפוד ברפת

גד שפט – האגף למיכון וטכנולוגיה, מש' החקלאות

1995 ו"השדה" אפריל 1995). קש כותנה מיובש נאסף תוך כדי קיצוץ ואוחסן על משטח ביטון. קש הכותנה אובס בעודף, בנפרד בקטע מהאבוס, כדי לאפשר לעגלות לברור ממנו את הפרידים שערכם המזוני מרובה. השאריות סולקו מדי בוקר לפני האבסת הקש החדש. בתצפית השתתפו 98 עגלות בגיל של כשנה. במשך כחודש ימים אובס קש כותנה, במקום ק"ג אחד של קש חיטה שנגרע מהבליל. ב־8 הימים האחרונים נמדדו הכמויות שאובסו והשיירים, ונלקחו מהם מדגמים. אלה הופרדו לפרידים ונבדקו הרכבם הכימי ותכונותיהם הפיזיקליות.

כמות קש הכותנה שאובס מדי יום היתה 2.28 ק"ג לעגלה. מכלל זה צרכה עגלה 1.22 ק"ג, 54% מהכמות שאובסה.

שיעורי הפרידים בקש הכותנה היו: חומר דק, שחלקו עפר – 13%, גרעינים וסיבים – 11.5% וגבעולים – 76%. כושר ספיחת המים בכפולה של משקל החומר היה 1.82, בהשוואה לקש חיטה ארוך – 1.74. השיירים היו בעיקר הגבעולים העבים ומעט חומר דק בצבע חום־שחור־כהה, שהצטבר בתחתית האבוס. רכיבי המזון שנצרכו (לפי חישוב מאזן) עשויים להחליף קש חיטה בכמות דומה.

לפי שיעורי ספיחת המים של קש כותנה יבש מקוצץ, בהשוואה לספיחת קש חיטה ארוך – נראה כי קש הכותנה עשוי לשמש לריפוד הרפת. רפת נען התנסתה שנים אחדות בריפוד הרפת בקש כותנה באופן יעיל.

קש הכותנה שישמש לריפוד במקום קש חיטה, אף הוא עשוי לתרום לחסכון בקש חיטה.

המלצה

בשנת הבצורת צפוי חסר בקש חיטה כחומר מספוא השכיח במנות העגלות לבקר לחלב, לבקר לבשר ולצאן.

בחיפוש תחליפים לקש החיטה רבים מצביעים על קש כותנה (שלף כותנה שנאסף). אמנם, גם גידול הכותנה צפוי לקטון השנה, אך עדיין יהיו כמויות ברות השגה. בקש הכותנה, הגבעול הראשי והחלקים האחרים כגון עלים וקשוות – ערכם (ממוצע משוקלל של החלקים השונים) האנרגטי למעלי־גידה הוא אפס (30% נעכלות), כאשר הגבעול הראשי ולבטח השורשים, אם חלקם נכללים בקש הכותנה, ערכם האנרגטי שלילי; יתר השאריות ובייחוד שאריות של גרעיני כותנה הנמצאים בשיעורים שונים בקש הכותנה הם בעלי ערך אנרגטי חיובי.

מוצע להאביס לעגלות קש כותנה במקום חלק מקש החיטה, כאשר קש הכותנה מואבס בעודף בקטע נפרד של האבוס. העודף יהיה לפחות בכמות כפולה מכמות קש החיטה שנגרעה מהבליל. מדי יום לפני האבסתו יש לסלק את השאריות. אלה צפויות להיות כמחצית מהכמות שנאבסה. החלפת הקש תעשה בהדרגה.

מוצע לתאם מראש עם מגדל הכותנה שאיסוף הקש ייעשה ללא השורשים, את אופן איסופו (תוך כדי קיצוץ) בצורה מפורדת ואת אופן שינועו לאחסנה. קש כותנה שיאוחסן בתקופת הגשמים יאוחסן במתבן או תחת יריעת פלסטיק.

המלצה זאת מבוססת על התצפית שגורכה ברפת קיבוץ נען ב־1994 (ג. שפט, ר. סולמון ו־ב. מוזס, פורסם בכנס מדעי הבקר פברואר